

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-147.2020.07>

УДК 378.018.8:[378.22:664-051]

Джога О. В.

УДОСКОНАЛЕННЯ ВИРОБНИЧО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ У ГАЛУЗІ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ

Статтю присвячено проблемам реформування вищої освіти. Наголошено на потребі модернізації системи професійної освіти. Автор аналізує умови підготовки інженерів-педагогів та звертає увагу на необхідність удосконалення їхньої інженерної складової. Виокремлено виробничо-технологічну діяльність інженерної складової як базову для побудови системи підготовки бакалаврів харчового профілю. Мета статті – обґрунтувати значущість виробничо-технологічної підготовки для інженерно-педагогічних кадрів галузі харчових технологій у педагогічних закладах вищої освіти. Проаналізовано вплив виробничо-технологічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання на їх подальше працевлаштування, здійснення викладацької діяльності та якість надання освітніх послуг у закладах професійної освіти. Проаналізовано вплив законодавчої бази на покращення умов навчання студентів професійної освіти. Особливий акцент зроблено на специфіці дуальної освіти в Україні. З'ясовано особливості освітнього процесу підготовки бакалаврів у галузі харчових технологій у педагогічних університетах. Виокремлено ключові компоненти ефективності цієї підготовки та основні перешкоди, що трапляються на шляху опанування бакалаврами професійної діяльності. Доведено необхідність постійного осучаснення навчально-методичних комплексів спеціальних дисциплін, елементів онлайн-навчання та підвищення кваліфікацій викладачів на виробничих підприємствах.

Ключові слова: інженер-педагог, бакалаври галузі харчових технологій, професійна підготовка, виробничо-технологічна діяльність, вищі навчальні заклади, робітничі кадри, педагог професійного навчання, дуальна форма навчання, роботодавці, фахівці, стейкхолдери.

Унаслідок стрімкої комп'ютеризації виробничих процесів, відкритого доступу до великої кількості інформації, заміни фізичної праці на робототехніку та автоматизовані процеси виникає необхідність у підготовці висококваліфікованих кадрів з інженерним мисленням, умінням аналізувати дані та керувати виробничими процесами. Однак поряд з великими промисловими підприємствами існує велика кількість підприємств малого та середнього бізнесу. Серед них – заклади ресторанного господарства, де виробничі процеси залежно від потужності підприємства здійснюють переважно робітники із застосуванням ручної праці та використанням малогабаритного обладнання малої або середньої продуктивності. Отже, з одного боку, спостерігаємо розвиток технологій та автоматизацію підприємств, що значно скорочує кількість працівників, а з іншого – наявність великої кількості фізичних осіб-підприємців, які намагаються утриматися на економічному плаву, створюючи хоч і невелику кількість робочих місць. Успіх таких підприємств залежить від налагодженої роботи персоналу, його майстерності, уміння працювати в колективі, вчасно реагувати на показники якості продукції та вносити корективи в технологічні процеси для недопущення

браку. Підготовка таких працівників (кухарів, кондитерів) відбувається у професійно-технічних закладах освіти. Підготовка техніків-технологів, які, окрім виробничо-технологічної діяльності в закладах харчування, виконують ще й управлінську, організаційну і контролюючу, відбувається в закладах фахової передвищої освіти. Однак підготовка і робітника, і фахівця залежить переважно від майстрів виробничого навчання, педагогів професійного навчання та викладачів спеціальних дисциплін, яких, своєю чергою, готують у педагогічних закладах вищої освіти.

Праця інженера-педагога – це поєднання інженерних (галузевих) і педагогічних діяльностей. Галузева діяльність базується на виробничо-технологічній підготовці робітників та фахівців. У працях Г. Карпової [9], В. Дуганець [7], Ю. Белової [1], Н. Зубар та А. Волкової [8], В. Хоменко [14], Ю. Гвоздецької [4], А. Шаури [15], Р. Горбатюк та Н. Волкової [5] коротко згадано про виробничо-технологічну діяльність інженерів-педагогів різних галузей як один із компонентів їх професійної діяльності. Натомість немає робіт, у яких докладно проаналізовано виробничо-технологічну підготовку бакалаврів у галузі харчових технологій у педагогічних закладах вищої освіти, відсутнє тлумачення, зміст і структура такої діяльності педагогів професійного навчання.

Мета статті – обґрунтувати необхідність підвищення якості виробничо-технологічної підготовки бакалаврів галузі харчових технологій у педагогічних закладах вищої освіти, проаналізувати фактори, що впливають на її ефективність.

На нашу думку, в Україні протягом тривалого часу спостерігається відірваність теоретичної підготовки бакалаврів у галузі харчових технологій від практичного навчання, що негативно позначилося на підготовці фахівців технічного спрямування та робітників. За даними дослідження Світового економічного форуму, глобальний індекс конкурентоспроможності стану вищої і професійної освіти України (загалом) за п'ять років зменшився із 46 до 40 балів [13]. Лише 26% населення згодні із твердженням, що вища освіта в Україні дає можливість знайти хорошу роботу (не згодні – 56%) [3].

Соціологічні дослідження Фонду “Демократичні ініціативи”, проведені в Україні, вказують на невисоку оцінку якості вищої освіти, слабкий зв'язок вищої освіти з ринком праці. Половина опитаних вважають, що вища освіта потребує реформування [13].

На нашу думку, ключовими проблемами ситуації, що склалася, є небажання більшості підприємців допускати студентів і викладачів до своїх виробничих приміщень, надавати доступ до корпоративної інформації, а також моральна застарілість матеріальної бази навчально-виробничих лабораторій закладів професійної освіти, через недостатнє фінансування яких молодь утратила можливість набувати досвід експлуатації сучасного обладнання. Усі ці фактори впливають на потенції викладацького персоналу ефективно здійснювати навчальні процеси.

Отже, якщо говорити про якість надання освітніх послуг, то реформування освіти слід розпочинати саме з вищої як ланки, що здійснює підготовку педагогічних кадрів, покликаних передавати молоді досвід виробничо-

технологічної діяльності.

Через недовіру роботодавців до знань та вмінь випускників проблемою залишається працевлаштування молоді. Станом на 1 травня 2019 р. число безробітної молоді становило 94,2 тисяч осіб [18, с. 7].

Найвищий рівень безробіття зафіксовано серед молоді віком 15-24 роки, для якої складність і тривалість переходу від навчання до стабільної та задовільної роботи залишається суттєвою проблемою [18, с. 5]. Молодь, яка свого часу не скористалася правом зайняти перше робоче місце і має перерву при переході від навчання до праці, стає найбільш уразливою на ринку праці, адже поступово втрачає кваліфікацію і надію отримати роботу за набутою професією. Молодим людям доводиться працевлаштовуватися не за фахом, переважно в неформальному секторі, або шукати роботу за межами країни [18, с. 3]. Фахівці вважають, що впродовж 12 місяців у осіб, не зайнятих трудовою діяльністю, втрачається здатність до самоорганізації. Після двох-трьох років бездіяльності суспільство втрачає цих людей як робочу силу, а для зміни ситуації їм необхідна довготривала реабілітація, що потребує додаткових витрат [18, с. 6]. Панує думка, що шанс потрапити до лав безробітних зменшується зі зростанням рівня освіченості, але, незважаючи на це, найбільша частка безробітних молодих осіб в Україні мають вищу освіту. За даними Державної служби статистики України, серед безробітної молоді віком 25 – 34 роки 52% мають повну, базову або неповну вищу освіту та 24% – професійно-технічну [18, с. 7].

Отже, для роботодавця важливим є досвід, уміння швидко адаптуватися до виробничих умов та вирішувати нестандартні ситуації, що можуть виникати в процесі роботи. Того ж принципу дотримуються і студенти вищих навчальних закладів: вони чітко розуміють необхідність професійних знань, комунікативних умінь, наявності критичного мислення та сподіваються отримати відповідні навички під час навчання для свого кар'єрного зростання. Молодь бажає бути освіченою, прогресивною та затребуваною. Загалом вища освіта для молоді України залишається потужним чинником конкурентоспроможності на ринку праці. За результатами вибіркового обстеження з питань економічної активності, вищі доходи мають ті домогосподарства України, у яких є молоді особи з вищою освітою [18, с. 8].

Наявність подвійної кваліфікації – педагога професійного навчання та фахівця в галузі харчових технологій – має стати для випускників педагогічних закладів вищої освіти захисним буфером від економічної кризи, що дозволяє працевлаштуватися як у галузі Освіта, так і в галузі Харчові технології. У разі, якщо студент добре володіє технічними знаннями відповідної галузі, то, використовуючи педагогічні знання, він здатен ефективно організувати та здійснити теоретичну і практичну діяльність своїх вихованців.

Отже, зростає вага виробничо-технологічної підготовки бакалаврів у галузі харчових технологій як гарантії ефективної передачі педагогічними кадрами майбутнім робітникам і фахівцям знань, умінь і навичок виробництва продукції закладів ресторанного господарства та здійснення технологічних процесів на виробничих підприємствах харчової галузі, а також розширює можливості випускників до працевлаштування як у педагогічній, так і у виробничій сферах.

З 2017 року в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (УДПУ) відбулося збільшення кількості зарахованих на спеціальність 015 Професійна освіта (Комп'ютерні технології) [2]. У часи стрімкого розвитку інформаційного середовища це цілком очевидно. Проте такий приріст характеризує не лише затребуваність держави на викладачів цієї спеціалізації. Збільшення вступників на спеціальність 015 Професійна освіта (Комп'ютерні технології) також пояснюється тим, що багато з них бачать своє місце працевлаштування у фірмах і підприємствах, які займаються наданням послуг з ремонту та налаштування ПК, розробки програмного забезпечення та інших комп'ютерних послуг, що є більш оплачуваними порівняно з викладацькою діяльністю. Головне завдання молоді в нинішній економічній ситуації – вижити. Згідно зі статистичними даними, в Україні серед молоді частка тих, кому вистачає грошей лише на харчування та на придбання необхідних недорогих речей, становить 37%, а частка тих, кому не вистачає навіть на продукти, – 9% [18, с. 8]. Саме тому, починаючи з другого курсу, студенти прагнуть перейти на індивідуальне навчання, а серед студентів третього курсу така тенденція набуває масовості. І це не є проявом небажання вчитися, це вимога сучасності. Під час анкетування в березні 2019 року на тему “Якість надання освітніх послуг” в УДПУ, на думку студентів, найменш цікавими для них виявилися дисципліни, що забезпечують їх гуманітарну та фундаментальну підготовку, натомість більш поглиблено вони хотіли б вивчати дисципліни, що забезпечують їх професійну підготовку, а також дисципліни спеціалізації, вивчення яких розпочинається тільки з другого року навчання [14]. Необхідність більше пов'язувати викладання з потребами майбутньої професії **для покращення якості вищої освіти висловило 33% населення** [3].

На відміну від спеціалізації Комп'ютерні технології, спеціалізація Харчові технології вимагає від студентів витримки більших фізичних навантажень, пов'язаних із тривалою роботою на ногах, у приміщеннях з підвищеними температурами, перенесенням вантажів та експлуатації широкого асортименту технологічного обладнання. Для підготовки таких працівників підприємств харчування необхідні відповідні умови в лабораторіях навчальних закладів і баз практики. А вони в педагогічних вищих закладах значно поступаються технічним закладам вищої освіти та закладам професійної (професійно-технічної) освіти. З 2017 року в УДПУ спостерігається зменшення кількості вступників на спеціалізацію 015.21 “Харчові технології” вдвічі [2]. Але така ситуація спостерігається і в інших навчальних закладах, що стало причиною об'єднання з 01.01.2020 року спеціалізації 015.21 “Харчові технології” зі спеціалізацією 015.18 “Технологія виробництва і переробки продуктів сільськогосподарства” в одну 015.37 “Аграрне виробництво та переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології” [11]. На нашу думку, це не є доброю ознакою, адже проектує підготовку фахівця більш широкого профілю, що тягне за собою розсіювання знань між галузями. Спеціалізація 015.21 “Харчові технології” і так об'єднувала в собі вузькі напрямки діяльності “Харчові технології” та “Технологію харчування” [6].

Через обмеженість викладачів і студентів перебувати в реальних умовах

виробничих підприємств, застарілу та слабку забезпеченість педагогічних закладів вищої освіти матеріально-технічними засобами відбувається втрачання спеціальних компетентностей викладачів та ускладнення набуття фахових компетенцій бакалаврами.

На думку авторів Концепції педагогічної освіти, допомогти вирішити цю проблему має створення умов для залучення до педагогічної діяльності фахівців інших професій [10, с. 191]. Однак зауважимо, що для представників сфери виробництва викладацька діяльність ускладнюється відсутністю педагогічних знань та обмеженістю терміну викладання, оскільки особи, які здобули вищу, фахову передвищу чи професійну (професійно-технічну) освіту та яким не було присвоєно професійну кваліфікацію педагогічного працівника, можуть бути призначені на посаду педагогічного працівника строком на один рік [10, с. 195]. Отже, представники спеціалізації, які будуть мати невелику кількість педагогічного навантаження, опиняться перед вибором доцільності здійснення викладацької діяльності, яка тягне за собою додаткові матеріальні та моральні витрати на власне навчання й підвищення кваліфікації, а навчальний заклад повинен буде віддати години фахівцю, який не має досвіду здійснення науково-педагогічної діяльності та опиниться в ситуації зниження рейтингів з наукової роботи та напружених фінансових і кадрових стосунків у колективі.

Підвищенню педагогічної підготовки бакалаврів галузі Харчові технології в закладах вищої освіти має сприяти Концепція дуальної освіти (далі Концепція) [12]. Ураховуючи, що ми здійснюємо підготовку педагогічних кадрів, то, згідно з Концепцією, студенту буде надано можливість доступу до робочих місць у навчальних закладах професійної (професійно-технічної) освіти з можливістю подальшого працевлаштування, а науково-педагогічному складу закладу вищої освіти отримувати можливість стажування та підвищення кваліфікації й отримання актуальної інформації для здійснення дослідницької діяльності. Але як удосконалювати вузькоспеціалізовані компетенції з харчових технологій, що є ключовими для майбутнього викладача спецдисциплін та майстра виробничого навчання? Виходячи з Концепції, студентові також необхідно надати доступ до виробничих цехів закладів ресторанного господарства та виробничих підприємств харчової галузі з подальшим працевлаштуванням. Однак на відміну від студентів технічних закладів освіти, для майбутніх педагогів виробничо-технологічна діяльність у галузі харчових технологій не є основною, але є стрижнем спеціалізації і запорукою успішного здійснення навчально-виховного процесу. Ураховуючи, що виробничо-технологічна підготовка є фрагментом з усіх знань і навиків майбутніх педагогів, шанс у майбутніх педагогів працевлаштуватися на виробничому підприємстві харчової галузі значно зменшується порівняно з випускниками технічних закладів, та й сама мета працевлаштування на виробництві не є першорядною. Перед роботодавцем постає питання доцільності взаємодії з навчальним закладом на принципах Концепції. Тоді як підвищувати виробничо-технологічну підготовку бакалаврів у галузі харчових технологій? Адже часу на її здійснення відведено набагато менше, ніж у технічних закладах освіти, а вимоги до здійснення виробничо-технологічної діяльності залишаються на тому ж рівні. Важливим

елементом навчального процесу в підготовці будь-якого фахівця є проходження практики на виробничих підприємствах. Проте постає питання вибору в межах міста та його району гідної бази для проходження практики, що має відповідати низці вимог. Тому найчастіше доводиться організовувати практику за місцем проживання студента. Серед отримувачів освітніх послуг УДПУ – представники 22 областей України. Зростає, відповідно, вагомість дистанційного навчання із застосуванням системи MOODLE. Під час карантину, спричиненого поширенням коронавірусу COVID-19, студенти і викладацький склад кафедри професійної освіти та технологій за профілями Уманського державного педагогічного університету відчули необхідність удосконалення не тільки теоретичної, а й практичної складової підготовки бакалаврів в умовах дистанційного навчання. Особливо слід звернути увагу студентів на вирішення завдань із можливих виробничих ситуацій та вміння працювати з нормативною документацією під час організації лабораторно-практичних робіт і проходження практик.

У Концепції дуальної освіти зазначено, що роботодавець має призначити для студента куратора від підприємства із кваліфікованих працівників, який буде контролювати та навчати студента, отримуючи за це заробітну платню. Таке положення вимагає від підприємства додаткових фінансових витрат і посилення відповідальності за працездатність та охорону здоров'я студента, якого взяли на робоче місце без досвіду роботи. Зазначимо, що раніше в плані заходів для реалізації Концепції Державної цільової соціальної програми "Молодь України" на 2016–2020 рр. були передбачені механізми мотивації роботодавців до працевлаштування молодих спеціалістів (наприклад, квотування чисельності молодих фахівців на підприємствах і фінансова підтримка роботодавців на етапах апробації та адаптації молоді) [18], але вони виявилися неефективними. Тому є сумніви в тому, що мотивація роботодавців до залучення молоді на комерційній основі буде дієвою.

Водночас зауважимо, що підприємствам потрібна робоча сила. До керівників практик і викладачів звертаються керівники закладів ресторанного господарства міста Умані з проханням направити до них на роботу молодь. Плинність кадрів у сфері надання послуг харчування дуже велика. Часто трапляються ситуації, коли студенти, прийшовши на виробництво, відчуваючи великі фізичні навантаження, отримуючи мінімальну заробітною плату, працюючи 12-годинну зміну тиждень через тиждень, розуміють усі складності роботи в закладах ресторанного господарства та втрачають зацікавленість у робочому місці. Як наслідок, молоді люди починають шукати кращі умови роботи в інших закладах харчування або переходять у сферу торгівлі та інші. Понад половина молоді працює не за фахом, що підтверджує необхідність синхронізації потреб ринку праці та ринку освітніх послуг [18, с. 9]. Нестача професійного досвіду, матеріальні проблеми, психологічний дискомфорт через відсутність роботи й неможливість налагодити стабільний спосіб життя спонукають молодь займатися нерегламентованими видами діяльності, часто небезпечними і небажаними як для самої особи, так і для держави. За офіційними даними Державної служби статистики України, у 2018 р. кількість молодих осіб, які працювали на неформальних робочих місцях, становила 1,3

млн. [18, с. 9].

На нашу думку, для покращення виробничо-технологічної підготовки бакалаврів необхідно підсилювати мотивацію молоді до здійснення трудових процесів у закладах ресторанного господарства під час навчання та в позанавчальний час; удосконалювати навчально-методичні комплекси спеціальних дисциплін; укладати угоди з перспективними виробничими підприємствами для організації проходження практики; удосконалювати дистанційне навчання через систему MOODLE; покращувати практичні навички студентів, використовуючи ситуаційне навчання; покращувати компетентності викладачів закладів вищої освіти шляхом стажування на виробничих підприємствах харчової галузі.

Висновок. Оволодіння міцними педагогічними й виробничо-технологічними знаннями та вміннями дозволить випускникам вдало працевлаштуватися та успішно вирішувати виробничі завдання різного рівня складності. Коли майстри виробничого навчання та педагоги професійного навчання будуть демонструвати учням ліцеїв та студентам коледжів здатність пояснити процеси, що відбуваються під час приготування страв і виробництва продукції харчування, навчать молодь працювати руками, демонструючи прийоми та техніку, тільки тоді готовність і вмотивованість до навчання буде високою. Створення належного зв'язку між ринком праці та системою вищої освіти, залучення стейкхолдерів до ключових процесів функціонування закладів вищої освіти має допомогти педагогічним працівникам вузької спеціалізації отримати доступ до робітничих місць на виробничих підприємствах харчової галузі з можливістю набуття практичного досвіду, підвищення кваліфікації, обробки інформації та здійснення прикладних досліджень. Студенти зможуть у кращих матеріальних умовах безпосередньо на виробничому підприємстві отримувати досвід роботи з подальшим працевлаштуванням, а роботодавці – підготувати для себе кваліфікованого фахівця. Підвищення виробничо-технологічної підготовки бакалаврів у галузі харчових технологій стане запорукою успішного викладання спецдисциплін у закладах професійної освіти різних рівнів та покращить мобільність випускників.

Використана література:

1. Белова Ю. Ю. Модель професійної компетентності майбутнього інженера машинобудівної галузі. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2014. Вип. 2. С. 13-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpu_2014_2_4 (дата звернення 2.05.2020)
2. Рейтинги Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Вступ. Освіта.UA. URL: <https://vstup.osvita.ua/y2019/r24/88/> (дата звернення 7.05.2020)
3. Вища освіта в умовах реформи: зміни громадської думки. Фонд “Демократичні ініціативи”, березень 2017 р. URL: https://dif.org.ua/article/vishcha-osvita-v-umovakh-reformi-zmini-gromadskoi-dumki_2016 (дата звернення 2.05.2020)
4. Гвоздецька Ю. В. Формування професійної компетентності майбутніх викладачів основ технологій харчових виробництв у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань, 2018. 340 с.
5. Горбатюк Р. М., Волкова Н. В. Інтеграція професійної освіти і виробництва як чинник модернізації підготовки майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. Том 6, № 1 (2018) С. 89–102. URL: <https://uesit.org.ua/index.php/itse> (дата звернення 3.04.2020).

6. Джога О. В. Обґрунтування кваліфікації бакалаврів харчових технологій через функції діяльності на місцях працевлаштування. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань, 2019. Вип. 4. С. 42-54.
7. Дуганець В. І. Удосконалення навчально-виробничої підготовки фахівців аграрно-інженерних спеціальностей 2010, С. 8. URL: <http://repo.uipa.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2692/1/10dviaes.pdf> (дата звернення 12.05.2020)
8. Зубар Н. М., Волкова А. А. Проблеми формування професійної компетентності фахівців готельно-ресторанної справи: погляд роботодавця та випускника. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи, 2015. Вип. 51. С. 116-121. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu> (дата звернення 1.05.2020).
9. Карпова Г. А. Функции инженера-педагога как источник формирования содержания его подготовки. *Содержание подготовки инженеров-педагогов : сборник научных трудов / Свердлов. инж.-пед. ин-т. Свердловск, 1987. С. 47-55. URL: http://elar.rsvpu.ru/bitstream/123456789/13983/1/spip_1987_007.pdf* (дата звернення 28.04.2020)
10. Освітня реформа: результати та перспективи. *Інформаційно-аналітичний збірник МОН України*. Київ, 2019. с. 228. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Institut-osv-analitiki.pdf> (дата звернення 16.04.2020)
11. Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 21.03.2016 № 292: наказ Міністерства освіти і науки України 23.09.2019 № 1223. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1085-19> дата звернення 8.04.2019
12. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 660-р, від 19.09.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80> (дата звернення 22.04.2020)
13. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року. URL: <https://ed.eenu.edu.ua/upload/storage/357/502ce9ae970f16d556a38b1e26dc78a4.pdf> (дата звернення 5.05.2020)
14. Якість надання освітніх послуг. Узагальнені результати анкетування Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Березень, 2019. URL: <https://udpu.edu.ua/documents/doc/%.pdf> (дата звернення 7.05.2020)
15. Хоменко В. Г. Теоретичні та методичні засади розроблення дуального змісту професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю : автореф. дис. ... док. пед. наук; спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти". Харків, 2015. 40 с.
16. Шаура Аліна Юріївна "Методика навчання харчових технологій майбутніх педагогів професійної освіти" 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни) : дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2017. С. 223.
17. Якою буде система освіти в 2020 році? LIGA 360. URL: https://biz.ligazakon.net/ua/news/191569_yakoyu-bude-sistema-osvti-v-2020-rots (дата звернення 5.05.2020)
18. Яцен Л. Д. Проблеми молодіжної зайнятості в Україні та шляхи їх подолання. *Національний інститут стратегічних досліджень*, червень, 2019. 14 с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019.pdf> (дата звернення 7.05.2020)

References:

- [1] Byelova Yu. Yu. (2014). Model' profesiynoyi kompetentnosti maybutn'oho inzhenera mashynobudivnoyi haluzi Naukovi zapysky Berdyans'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Ser : Pedahohichni nauky. Vol. 2, 13-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpu_2014_2_4 [in Ukrainian].
- [2] Reytynhy Umans'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychny Vstup. Osvita.UA. URL: <https://vstup.osvita.ua/y2019/r24/88/> [in Ukrainian].
- [3] Vyshcha osvita v umovakh reformy: zminy hromads'koyi dumky. Fond "Demokratychni initsiatyvy", berezen 2017. URL: https://dif.org.ua/article/vishcha-osvita-v-umovakh-reformi-zmini-gromadskoi-dumki_2016 [in Ukrainian].
- [4] Hvozdet'ska, Yu. V. (2018). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv osnov tekhnolohii kharchovykh vyrobnytstv u protsesi fakhovoi pidhotovky. Candidate's thesis. Uman [in Ukrainian].
- [5] Horbatyuk R. M., Volkova N. V. (2018). Intehratsiya profesiynoyi osvity i vyrobnytstva yak chynnyk modernizatsiyi pidhotovky maybutnikh inzheneriv-pedahohiv u haluzi kharchovykh tekhnolohiy. Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology. Vol 6. № 1, 89-102. URL: <https://uesit.org.ua/index.php/itse> [in Ukrainian].

- [6] Dzhoha O. V. (2019). Obgruntuvannya kvalifikatsiyi bakalavriv kharchovykh tekhnolohiy cherez funktsiyi diyal'nosti na mistsyakh pratsevlashtuvannya. Zbirnyk naukovykh prats' Umans'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny Uman. Vol.4, 42-54.
- [7] Duhanets' V. I. Udoskonalennya navchal'no-vyrobnychoyi pidhotovky fakhivtsiv ahrarno-inzhenerykh spetsial'nostey. 2010, 8. URL: <http://repo.uipa.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2692/1/10dviaes.pdf> [in Ukrainian].
- [8] Zubar N. M., Volkova A. A. (2015). Problemy formuvannya profesynoyi kompetentnosti fakhivtsiv hotel'no-restorannoyi spravy: pohlyad robotodavtsya ta vypusknika. Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova Vol. 51. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu> [in Ukrainian].
- [9] Karpova, G. A. (1987). Funkcii inzhenera-pedagoga kak istochnik formirovaniya sodержaniya ego podgotovki. Soderzhanie podgotovki inzhenerov-pedagogov : sbornik nauchnykh trudov. Sverdl. inzh.-ped. in-t. Sverdlovsk, SIPI Publ, pp.47-55. URL : http://elar.rsvpu.ru/bitstream/123456789/13983/1/spip_1987_007.pdf [in Russia].
- [10] Osvitnya reforma: rezul'taty ta perspektyvy. Informatsiyno-analitychnyy zbirnyk MON Ukrayiny, Kyiv 2019. 228 p. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Institut-osv-analitiki.pdf> [in Ukrainian].
- [11] Pro vnesennya zmin do nakazu Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 21.03.2016 № 292: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny 23.09.2019 № 1223 (2019) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1085-19> [in Ukrainian].
- [12] Pro skhvalennya Kontseptsiyi pidhotovky fakhivtsiv za dual'noyu formoyu zdobuttya osvity. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny № 660-r, vid 19.09.2018 (2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80> [in Ukrainian].
- [13] Stratehiya reformuvannya vyshchoyi osvity v Ukrayini do 2020 roku. URL:<https://ed.eenu.edu.ua/upload/storage/357/502ce9ae970f16d556a38b1e26dc78a4.pdf> [in Ukrainian].
- [14] Yakist' nadannya osvitnikh posluh. Uzahal'neni rezul'taty anketuvannya Umans'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny. Berezen. 2019. URL: <https://udpu.edu.ua/documents/doc/%.pdf> [in Ukrainian].
- [15] Khomenko V. H. (2015). Teoretychni ta metodychni zasady rozroblennya dual'noho zmistu profesynoyi pidhotovky maybutnikh inzheneriv-pedahohiv komp'yuternoho profilyu. Extended abstract of doctor's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
- [16] Shaura A. Yu. (2017) Metodyka navchannya kharchovykh tekhnolohiy maybutnikh pedahohiv profesynoyi osvity. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
- [17] Yakoyu bude systema osvity v 2020 rotsi? LIGA 360. URL: https://biz.ligazakon.net/ua/news/191569_yakoyu-bude-sistema-osviti-v-2020-rots [in Ukrainian].
- [18] Yatsen L. D. (2019) Problemy molodizhnoyi zaynyatosti v Ukrayini ta shlyakhy yikh podolannya, Natsional'nyy instytut stratehichnykh doslidzhen'. URL:<https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-.pdf> [in Ukrainian].

Джюга О. В. Усовершенствование производственно-технологической подготовки бакалавров отрасли пищевых технологий как вызов сегодняшнего времени.

Статья посвящена проблемам реформирования высшего образования. Автор обращает внимание на необходимость модернизации системы профессионального образования. Проанализированы условия подготовки инженеров-педагогов и сделан вывод о необходимости усовершенствования их инженерной составляющей. Выделено производственно-технологическую деятельность инженерной составляющей как базовую для построения системы подготовки бакалавров пищевого профиля. Цель статьи – обосновать значимость производственно-технологической подготовки для инженерно-педагогических кадров отрасли пищевых технологий в педагогических заведениях высшего образования. Автор анализирует влияние производственно-технологической подготовки будущих педагогов профессионального обучения на их дальнейшее трудоустройство, осуществление преподавательской деятельности и качество предоставляемых услуг образования в высшей профессиональной школе. Проанализировано влияние законодательной базы на улучшение условий, в которых обучаются студенты профессионального образования. Особый акцент сделан на развитии дуального образования. Выявлены особенности образовательного процесса подготовки бакалавров отрасли пищевых технологий в педагогических университетах. Выделены ключевые

компоненты эффективности такой подготовки и основные препятствия, встречающиеся на пути освоения бакалаврами профессиональной деятельности. Доказана необходимость постоянного обновления образовательно-методических комплексов специальных дисциплин, элементов онлайн-обучения и повышения квалификации преподавателей на производственных предприятиях.

Ключевые слова: инженер-педагог, бакалавры отрасли пищевых технологий, профессиональная подготовка, производственно-технологическая деятельность, заведения высшего образования, рабочие кадры, специалисты, педагог профессионального обучения, работодатель, дуальная форма обучения, стейкхолдеры.

DZHOHA O. V. Improving the production and technological training of bachelors in the food technology field as a challenge of nowadays.

The article is devoted to the problems of higher education reform. The need to modernize the vocational education system has been emphasized. The author analyzes the conditions of engineers-teachers' training and draws attention to the need to improve their engineering component. The production and technological activity of the engineering component is singled out as a basis for building a system of training for the bachelor of food profile. The purpose of the article is to substantiate the importance of production and technological training for engineering and pedagogical staff of the food technology industry in pedagogical institutions of higher education. The author draws attention to modern requirements for engineering and pedagogical staff and the contradictions that arise in the process of production training of future teachers of vocational training.

The article highlights the author's own vision of ways to improve the professional training of bachelors in food profile. The influence of production and technological training of future teachers of vocational training on their further employment has been analyzed. According to the author, the improvement of production and technological training of students will help graduates to carry out quality teaching activities in vocational and professional higher education institutions in the future. The article analyzes the impact of the legal framework on improving the learning conditions of vocational education students. Special emphasis is placed on the ideas and views of the development of the dual form of learning. The peculiarities of the educational process of bachelors' training in the field of food technologies in pedagogical universities are specified. A comparison of the conditions of production and technological training of bachelors in pedagogical and technical educational institutions has been made. It is concluded that there are significant differences, but at the same time similarity in the requirements for the final results of training, because graduates of engineering and pedagogical faculties have double qualifications and have the right to work not only in educational institutions but also in food industry enterprises as technicians-technologists. The key components of the efficiency of production and technological training and the main obstacles that occur in the way of mastering professional activities by bachelors have been identified. The necessity of constant modernization of educational and methodical complexes of special disciplines, elements of online learning and advanced training of teachers at industrial enterprises has been proved.

Special attention should be paid to students' skills in solving simulated production situations that may arise in future professional activities and the ability to work with regulatory and technical documentation during the organization of laboratory and practical work and internships.

Keywords: *engineer-pedagogue, bachelors in the field of food technologies, professional training, production-technological activity, higher educational establishments, workers, teacher of professional training, dual form of education, employers, specialists, stakeholders.*